
STRANDVONDSTEN IN DE PANNE: 25 JAAR GELEDEN EN NU.

D. WOUTERS

Het is nu reeds zo'n 25 jaar geleden dat ik het schelpenvirus te pakken kreeg. Eigenlijk kon dit bijna niet anders. Als op-groeiende knaap vertoefde ik elk jaar met mijn ouders een maand aan het brede strand van De Panne.

Misschien was het meer bij gebrek aan een speelkameraad dat ik me op een warme dag op onze Noordzee-juweeltjes stortte. Bob Entrops boek "Schelpen vinden en herkennen" bracht me uiteindelijk in contact met de wetenschappelijke nomenclatuur. Met passie heb ik me de volgende jaren overgegeven aan het schelpen verzamelen. Helaas heb ik het in mijn teenager-jaren wel nagelaten om mijn strandvondsten wetenschappelijk te catalogeren. Dit artikel is dan ook in de eerste plaats gebaseerd op een impressie, maar dan wel een impressie die de hele tijd in mijn hoofd is blijven hangen.

Bij de vergelijking tussen nu en 25 jaar geleden heb ik me beperkt tot de Bivalvia en de Gastropoda.

Bivalvia.

Een algemene vaststelling is dat er m.i. wat de meest algemene soorten betreft, er soms serieuze verschuivingen binnen bepaalde families zijn opgetreden.

Wie zal ontkennen dat het aantal kokkels sterk is afgenomen? Kon je vroeger gemakkelijk doubletten van *Cerastoderma edule* op de kop tikken, vandaag moet je al geluk hebben om nog een doublet te vinden. Ook het aantal losse kleppen is duidelijk verminderd. Daartegenover staat dat de Noorse Hartschelp *Laevicardium crassum* minder zldzaam voorkomt dan 25 jaar geleden, al is het mogelijk dat het hier niet om recente kleppen gaat, maar om exemplaren van holocene ouderdom.

De grootste verschuivingen deden zich m.i. voor bij de strand-schelpenfamilie *Mastridae* (onze mesheften even niet meegerekend).

Zelden heb ik vroeger verse doubletten gevonden van de Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*. Nu worden ze met duizenden op het strand gegooid. Met de Stevige Strandschelp *Spisula solida* doet zich net het omgekeerde voor: doubletten zijn veel minder algemeen geworden; dit geldt overigens ook voor losse kleppen. Ik heb ook de indruk dat de Grote Strandschelp *Macra corallina* minder algemeen geworden is.

Wat de familie van de Platschelpen *Tellinidae* betreft zijn zowel het Nonnetje *Macoma balthica* als de Tere Platschelp *Tellina tenuis* achteruit geboerd, vooral dan laatstgenoemde. Moet onze Tere Platschelp nu misschien bijna volledig het onderspit delven voor zijn broertje de Rechtsgestrepte Platschelp *Tellina fabula* ?

Een lichte achteruitgang meen ik ook bij het Zaagje *Donax vitatus* vast te stellen: zeker doosjes zijn nu minder algemeen. De Witte Dunschaal *Abra alba* lijkt me dan weer vrij goed stand te houden, maar met de Platte Slijkgaper *Scrobicularia plana* is het dan weer veel minder goed gesteld: het is al niet zo eenvoudig meer om nog een losse klep te vinden. En waar is de tijd dat het strand van De Panne bezaaid lag met duizenden doubletten van onze Tapijtschelp *Venerupis senegalensis*. Doubletten zijn tegenwoordig niet zo algemeen meer. De boormossels lijken me goed stand te houden: zowel de Witte Boormossel *Barnea candida* als de Amerikaanse Boormossel *Petricola pholadiformis*. Dezelfde opmerking geldt ook voor de Afgeknotte Strandgaper *Mya truncata*, maar duidelijk veel zeldzamer is nu de Ruwe Boormossel *Zirfaea crispata*.

De meest stormachtige ontwikkelingen doen zich uiteraard voor bij de Mesheften *Solenidae* en *Cultellidae*. Het Groot Tafelmesheft *Ensis siliqua* (of *Ensis minor* ?) heeft rake klappen gekregen door de invasie van de Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*. Doubletten van eerstgenoemde worden hoe langer hoe zeldzamer. De Kleine Zwaardschede *Ensis phaxoides* en de Grote Zwaardschede *Ensis arcuatus* lijken me iets beter stand te houden. Merkwaardig is dat ik nu meer losse kleppen vind van de Messchede *Solen marginatus* dan vroeger.

Duidelijk achteruit boeren de Oester *Ostrea edulis* en de Schilferige Dekschelp *Pododesmus squamula*. Vooruitgang lijkt me er te zijn bij de Mantelschelpen *Chlamys varia* (Bonte Mantel) en *Aequipeccien opercularis* (Wijde Mantel).

Wat onze kleine tot zeer kleine soorten betreft lijkt me de

achteruitgang algemeen. De Melkwitte Arkschelp *Striarca lactea*, vroeger niet zo zeldzaam in De Panne, kan ik nu niet meer vinden. Hetzelfde geldt voor de Parelmoerneut *Nucula nucleus* en het Zee-klitmosseltje *Montacuta ferruginosa*. Ook het vroeger in gruis vrij algemeen voorkomende Tweetandmosseltje *Mysella bidentata* is nu bijna een naald in een hooiberg.

Gastropoda.

Bij de Alikruiken lijken me zowel de Gewone Alikruik *Littorina littorea* als de Ruwe Alikruik *Littorina saxatilis* goed stand te houden. De Gewone Wenteltrap *Epitonium clathrus* lijkt me nu meer algemeen dan vroeger. Met weemoed denk ik terug aan de mooie exemplaren van de Turtons Wenteltrap *Epitonium turtonis* en de Witte Wenteltrap *Epitonium clathratulum* die ik zo vele jaren terug in De Panne vond. Zijn ze daar nu van het toneel verdwenen? Daartegenover staat dan weer de merkwaardige vooruitgang van het Muiltje *Crepidula fornicata*. Bij de Tepelhorens houdt de Glanzende Tepelhoren *Lunatia alderi* goed stand, maar gaat de gewone Tepelhoren *Lunatia catena* achteruit. Een geruststelling is dat de Koffieboontjes *Trivia monacha* en *Trivia arctica* vrij goed stand houden, al vallen beide soorten -als ze niet vers zijn- nauwelijks van elkaar te onderscheiden.

Bij de Tolhorens *Trochidae* lijkt mij de achteruitgang van de Geknobbelde Tolhoren *Gibbula magus* onweerlegbaar, terwijl de Asgrauwe Tolhoren *Gibbula cineraria* zijn mannetje blijft staan. Wat de Priktolhoren *Calliostoma zizyphinum* betreft lijken me er nu meer juveniele exemplaren aan te spoelen dan vroeger. Een soort die toch blijft scoren in De Panne is de Schaalhoren *Patella vulgata*. Dit kan dan weer niet gezegd worden van de Sleutelgathoren *Diodora graeca* en het Rode Napje *Emarginula rosea*, die m.i. veel zeldzamer geworden zijn.

Van de Purperslakken *Muricidae* lijkt de Stekelhoren *Ocenebra erinacea* goed stand te houden, al zijn de vondsten van twijfelachtig recente ouderdam (n.v.d.r.: wat vermoedelijk ook zal gelden voor een ganse reeks andere hier vermelde soorten). De Purperslak *Nucella lapillus* lijkt hoe langer hoe zeldzamer te worden. Status-quo blijven volgens mij de Wulk *Buccinum undatum* en de Gevlochten Fuikhoren *Nassarius reticulatus*.

Wat de kleine gruis-soorten betreft geldt dezelfde opmerking als bij de Bivalvia: algemene achteruitgang. Waar zijn de wadslakjes *Hydrobia* ssp., de oubliehorentjes *Retusa* ssp., het Mui-zeoortje *Ovatella myosotis* en de *Rissoidae* (*Alvania* ssp. en *Rissoa* ssp.) gebleven? Ook het Schepje *Philine aperta* lijkt me zeldzamer geworden.

Besluit.

Ondanks de vooruitgang van enkele soorten en het standhouden van verscheidene algemene en minder algemene soorten, is de balans overwegend negatief. Diverse soorten lijken me verdwenen te zijn of nauwelijks nog te vinden. Alhoewel er ongetwijfeld ook natuurlijke oorzaken zijn voor het terugdringen van bepaalde soorten (b.v. de gewijzigde verhoudingen binnen de families *Solenidae/Cultellidae* en *Mactridae*) is een belangrijke oorzaak m.i. toch de voortdurende vervuiling van de Noordzee, vooral dan toch aan de Westkust. Zo lang onze bestuurders blijven beweren dat er niets aan de hand is met onze Noordzee, ziet het er niet goed uit voor de mariene fauna.

Balansstraat, 167 (bus 4)
2018 Antwerpen